

Kuntatiedote

Helsinki 9.12.2005

17/ 2005

KANSANELÄKELAITOKSEN JA JULKISEN TERVEYDENHUOLLON YHTEISTYÖ VAIKEAVAMMAISEN LÄÄKINNÄLLISEN KUNTOUTUKSEN JÄRJESTÄMISESSÄ

Uusi laki Kelan kuntoutuksesta

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuksia koskeva lainsäädäntö uudistui lokakuun alusta 2005. Uuteen lakiin Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (KKRL 566/2005) on koottu Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain ja kuntoutusrahain säännökset.

Uuden lain nojalla Kela järjestää edelleen ammatillista kuntoutusta, vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta, harkinnanvaraista kuntoutusta sekä maksaa kuntoutustoimenpiteiden ajalta toimeentulon turvaksi kuntoutusrahaa. Uusi laki vastaa pääpiirteissään aikaisempaa lainsäädäntöä, mutta joiltain osin säännöksiä on täsmennetty.

Muutoksia on tehty mm. vaikeavammaisen lääkinnällistä kuntoutusta koskeviin säännöksiin. Kela järjestää edelleen alle 65-vuotiaille, lain edellytykset (KKRL 9 §) täyttävälle vaikeavammaisille muuta kuin sairaanhoitoon välittömästi liittyvää lääkinnällistä kuntoutusta, joka on tarpeellista heidän työ- tai toimintakykynsä turvaamiseksi ja parantamiseksi. Kelan kuntoutusta ei kuitenkaan järjestetä julkisessa laitoshoidossa olevalle. Kelan järjestämä lääkinnällinen kuntoutus on kuntoutus- ja sopeutumisvalmennusjaksoja kuntoutuslaitoksessa tai avohoidossa (KKRL 10 §). Kuntoutukseen oikeutettujen piiriin tai kuntoutuksen myöntämisedellytyksiin ei uudistuksen yhteydessä ole tehty muutoksia.

Kuntoutussuunnitelma

Vaikeavammaisen henkilön kuntoutus perustuu kuten tähänkin asti kirjalliseen kuntoutussuunnitelmaan. Uutta on lain edellytys, jonka mukaan kuntoutussuunnitelma laaditaan kuntoutujan hoidosta vastaavassa **julkisen** terveydenhuollon toimintayksikössä. Hoidosta vastaava yksikkö on se julkisen terveydenhuollon yksikkö, joka on vastuussa vaikeavammaisen hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä (KKRL 9 §). Uutta on myös se, että omaisen tai muun läheisen kuntoutukseen osallistumisen tarpeellisuus on jatkossa aina perusteltava kuntoutussuunnitelmassa.

Kuntoutussuunnitelman tekee lääkäri tai lääkäri ja moniammatillinen tiimi. Lain mukaan suunnitelman laatimiseen osallistuu myös kuntoutuja taikka hänen omaisensa tai muu läheisensä. Suunnitelma laaditaan vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Kuntoutussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon aikaisemmilta kuntoutusjaksoilta tai muilta palvelujen tuottajilta saadut palautteet ja suositukset, mutta suunnitelma tehdään hoidosta vastaavan julkisen terveydenhuollon toimintayksikön arvioinnin perusteella. Suunnitelman laatijana ei voi olla taho, joka samalla toimii suunnitellun kuntoutuksen palveluntuottajana.

Uutena lakiin on kirjattu myös edellytys siitä, että Kelan järjestämän kuntoutuksen tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista. Hyvällä kuntoutuskäytännöllä tarkoitetaan sitä kuntoutuskäytäntöä, jota Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksyttynä noudatetaan. Yleisesti hyväksytyksi kuntoutus katsotaan vakiintuneen, kokemusperäisesti perustellun kuntoutuskäytännön tai tieteellisen vaikuttavuustiedon perusteella. Potilasturvallisuus on myös aina osa hyvää kuntoutuskäytäntöä. Määritellessään hyvää kuntoutuskäytäntöä Kela voi tarvittaessa pyytää asiantuntijalausuntoja esimerkiksi julkisen terveydenhuollon kuntoutusasiantuntijoilta. Muun muassa keskussairaaloiden kuntoutustutkimusyksiköt ovat perusterveydenhuollon, muiden terveydenhuollon yksiköiden ja Kelan toimistojen käytettävissä ratkaisuja tehtäessä.

Kela, sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat yhdessä laatineet vaikeavammaisen lääkinnällistä kuntoutussuunnitelmaa varten lomakkeen KU207 (liitteenä). Uusi lomake tulee käyttöön 1.1.2006 alkaen ja sitä suositellaan käytettäväksi Kelalle toimitettavien vaikeavammaisten kuntoutussuunnitelmien pohjana. Tavoitteena on, että uusi lomake korvaisi aikaisemmin käytettyjä lomakkeita. Lomake on saatavissa sähköisenä Duodecimin ylläpitämästä Terveysportista www.terveysportti.fi -Kelan lomakkeet. Lomakkeeseen voidaan tarvittaessa liittää kuntoutujan epikriisi ja muita täydentäviä sairauskertomustietoja.

Kuntoutussuunnitelma lähetetään paperiversiona suoraan Kelan toimistoon. Kuntoutussuunnitelma toimitetaan Kelalle maksutta. Kuntoutussuunnitelmasta lähetetään kopio myös kuntoutujalle.

65 vuotta täyttäneen vaikeavammaisen henkilön kuntoutus

Kelan lakisääteinen velvollisuus järjestää vaikeavammaisen kuntoutus päättyy henkilön täyttäessä 65-vuotta. Kunnallisen terveydenhuollon tehtävänä on huolehtia lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä siltä osin kuin sitä ei ole säädetty Kelan tehtäväksi. Lääkinnällinen kuntoutus tulee järjestää kansanterveyslain (605/1991) 14 §:n 3 momentin ja erikoissairaanhoidon lain 1 §:n 2 momentin (606/1991) sekä lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen (1015/1991) perusteella. Tältä osin Kelan ja kunnallisen terveydenhuollon välinen vastuunjako ei ole muuttunut Kelan uuden kuntoutuslain myötä.

Kelan kuntoutuslainsäädännön eduskuntakäsittelyn yhteydessä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi, että se pitää tärkeänä kuntoutuksen jatkumista vammaisen yksilökohtaisen tarpeen mukaisena kuntoutuksen järjestämisvastuun siirtyessä Kelalta kunnalle. Valiokunta ehdotti sen selvittämistä, voidaanko ohjeistuksella ja menettelytapojen uudistamisella vähentää kuntoutuksesta vastuussa olevan tahon vaihtumisesta aiheutuvia epäkohtia.

Lain hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellyttikin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisten yksiselitteisten menettelytapaohjeiden laatimiseksi, joiden perusteella

turvataan myös 65-vuotta täyttäneiden vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen joustava jatkuminen yksilöllisen kuntoutustarpeen mukaisena Kelan kuntoutuslain 54 §:ssä sekä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa säädettyä yhteistoimintaa noudattaen. Kelan kuntoutuslain 54 §:ssä säädetään Kelan velvollisuudesta huolehtia siitä, että vakuutetulle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan tarpeen mukaan asianmukaiseen kuntoutukseen tai muiden palvelujen piiriin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa, jos vakuutettu tarvitsee sellaista kuntoutusta jota ei ole säädetty Kelan tehtäväksi.

Menettely 65 vuotta täyttäneen vaikeavammaisen henkilön lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisessä

Seuraavat menettelytapaohjeet on tarkoitettu varmistamaan, että 65-vuotta täyttävän vaikeavammaisen henkilön kuntoutus jatkuu yksilöllisen kuntoutustarpeen mukaisena silloin kun järjestämisvelvollisuus siirtyy Kelalta kunnalliselle terveydenhuollolle. Ohjeet kuvaavat ja vahvistavat aikaisempaa hyväksi todettua käytäntöä.

Kelan järjestämää ja kustantamaa vaikeavammaisen lääkinnällistä kuntoutusta saaneen henkilön lähestyessä 65 ikävuotta lähettää Kela viimeisen kuntoutusta koskevan päätöksen yhteydessä ao. henkilölle tiedon, jossa ilmoitetaan Kelan järjestämisvelvollisuuden päättymisestä. Kela voi järjestää vaikeavammaisen lääkinnällistä kuntoutusta sen kuukauden loppuun jolloin henkilö täyttää 65 vuotta. Tämän jälkeen järjestämisvelvollisuus siirtyy henkilön kotikunnalle. Tieto tästä lähetetään myös hoidosta vastaavalle kunnallisen terveydenhuollon yksikölle.

Kelan kuntoutusvastuun päätyttyä vaikeavammaisen henkilön hoidosta vastaavan yksikön tulee huolehtia lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä siten kuin erikoissairaanhoidolaissa ja kansanterveyslaissa on terveydenhuollon tehtäväksi säädetty. Järjestämisvelvollisuuden siirtyminen kotikunnalle tulee tämän vuoksi ottaa huomioon hoidosta vastaavan yksikön laatimassa kuntoutussuunnitelmassa jo hyvissä ajoin ennen kuin vammaisen henkilö täyttää 65 vuotta.

Kunnan vastuulla olevaa kuntoutusta koskeva kuntoutussuunnitelma tulee laatia yhdessä kuntoutujan ja tarvittaessa hänen lähiomaisten tai häntä hoitavien henkilöiden kanssa. Suunnitelma laaditaan ottaen huomioon vaikeavammaisen henkilön elämäntilanne ja ikääntyminen, yksilöllinen kuntoutuksen ja muiden tukipalvelujen tarve sekä aikaisemmin järjestetty kuntoutus. Suunnitelma voidaan edelleen laatia samalla aikajaksolla kuin aikaisemmin eli 1-3 vuodeksi kerrallaan. Suunnitelman pohjana voi käyttää Kelalle tarkoitettua kuntoutussuunnitelmalomaketta, mutta muu hoidosta vastaavassa yksikössä käytettävä lomake saattaa olla tähän tarkoitukseen sopivampi. Suunnitelman laatinut yksikkö vastaa suunnitelman toteutumisesta.

Kuntoutus järjestetään terveyskeskuksen tai sairaalan toimesta siten kuin sairaanhoitopiiriin ja terveyskeskuksen kesken on sovittu, esimerkiksi sairaanhoitopiiriin terveydenhuollon palvelujen järjestämissuunnitelmaan liittyvässä lääkinnällisen kuntoutuksen palvelujen suunnitelmassa. Kuntoutus voidaan järjestää omana toimintana, sopimuksin toisen kunnallisen yksikön kanssa tai ostopalveluna. Kuntoutuksesta peritään asiakasmaksulain (734/1992) ja -asetuksen (912/1992) mukaiset maksut.

Menettelytavan toimivuutta voidaan seurata ja varmistaa paikallisessa kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä tai alueellisessa asiakasyhteistyötoimikunnassa, joissa muun muassa Kela ja kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuolto ovat edustettuina.

Lisätietoja:

- hallitusneuvos Anja Kairisalo, puh. (09) 160 74411, anja.kairisalo@stm.fi
- hallitussihteeri Virpi Korhonen, puh. (09) 160 73941, virpi.korhonen@stm.fi
- pääsihteeri Heidi Paatero, puh. (09) 160 74356, heidi.paatero@stm.fi
- lakimies Johanna Huovinen, puh. (09) 160 74340, johanna.huovinen@stm.fi

Liitteet

- Kuntoutussuunnitelma –lomake vaikeavammaisen lääkinnällistä kuntoutusta varten

Jakelu

- Sosiaali- ja terveyslautakunnat
- Terveyskeskusten johtavat lääkärit
- Sairaanhoidopiirit
- Sairaanhoidopiirien johtajaylilääkärit
- Keskussairaaloiden kuntoutustutkimusyksiköt
- Kela
- Suomen Kuntaliitto

Tiedoksi

- Lääninhallitukset
- Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmät ja yhteistyötoimikunnat
- Valtakunnallinen vammaisneuvosto
- Vammaisfoorumi ry
- Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry
- Palveluntuottajat